

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 10.7.2013
SWD(2013) 261 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

SOUHRN POSOUZENÍ DOPADŮ

Průvodní dokument k

**návrhu
NAŘÍZENÍ RADY**

o společném podniku pro palivové články a vodík 2

{COM(2013) 506 final}
{SWD(2013) 260 final}

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

SOUHRN POSOUZENÍ DOPADŮ

Průvodní dokument k

návrhu NAŘÍZENÍ RADY

o společném podniku pro palivové články a vodík 2

1. ÚČEL, POSTUPY A HLAVNÍ ZÁVĚRY VYPLÝVAJÍCÍ Z POSOUZENÍ DOPADŮ

1. Účelem tohoto dokumentu je zvážit různé možnosti politiky pro provádění programu výzkumu a inovací v oblasti palivových článků a vodíku (FCH) v rámci programu Horizont 2020 vzhledem k tomu, že se blíží ukončení společného podniku FCH a je nezbytné přijmout rozhodnutí ohledně dalšího postupu. Zvažují se následující možnosti politiky (MP):
 - MP1: Pokračovat v partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti FCH v současné podobě (společný podnik) v rámci programu Horizont 2020. To je základní scénář, oproti kterému jsou posuzovány všechny ostatní možnosti.
 - MP2: Využít projekty kooperativního výzkumu uskutečňované v rámci programu EU Horizont 2020, a tudíž neprodlužovat stávající společný podnik FCH.
 - MP3: Provádět program Horizont 2020 v oblasti technologií FCH prostřednictvím smluvního partnerství veřejného a soukromého sektoru.
 - MP4: Provádět partnerství veřejného a soukromého sektoru prostřednictvím modernizovaného společného podniku přizpůsobeného programu Horizont 2020.
2. Při analýze se u všech uvedených možností předpokládal stejný celkový příspěvek EU.
3. Na základě srovnání těchto různých možností politiky byl učiněn závěr, že nejúčinnější možností z hlediska řešení základních problémových faktorů a dosažení stanovených cílů je možnost MP4. Tento závěr podporují i výsledky konzultace se zúčastněnými stranami a veřejná konzultace.
4. V rámci přípravy tohoto posouzení dopadů Komise uskutečnila konzultace s průmyslovou a výzkumnou komunitou, členskými státy a širokou veřejností, a to formou setkání, průzkumů a konzultací. Mezi zúčastněnými stranami byla provedena studie ohledně trendů v oblasti investic, pracovních míst a obratu v odvětví palivových článků a vodíku. V červenci 2012 se dále uskutečnila veřejná konzultace s cílem shromáždit názory jiných zúčastněných stran a široké veřejnosti.

2. VYMEZENÍ PROBLÉMU A SOUVISLOSTI

5. Evropská unie přijala v roce 2009 soubor právních předpisů (známý jako „*klimatický a energetický balíček*“), který stanoví řadu klíčových energetických cílů pro období do roku 2020 spolu s pevnými závazky členských států: snížit emise skleníkových

plynů o 20 %, v případě příznivých podmínek dosáhnout snížení o 30 %; zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů o 20 % a zlepšit energetickou účinnost o 20 %. Tato energetická politika je klíčovým příspěvkem k dosažení cíle strategie Evropa 2020 – strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

6. Plán do roku 2050, který Komise přijala dne 15. prosince 2011, zkoumá způsoby, jak do roku 2050 dosáhnout bezpečné, konkurenceschopné a dekarbonizované energetiky. Plán zdůrazňuje významnou úlohu, kterou má sehrát přechod na obnovitelné zdroje energie, nové způsoby řízení elektrické energie a posun směrem k alternativním palivům včetně vodíku.
7. Dne 23. ledna 2013 přijala Komise sdělení „Čisté zdroje energie pro dopravu: Evropská strategie pro alternativní paliva“, jež doprovázel legislativní návrh stanovící závazné cíle pro vybudování minimální infrastruktury pro alternativní paliva se zvláštním důrazem na společné normy. Jedním z alternativních paliv zahrnutých do tohoto balíčku je vodík.
8. Vodík jako nosič čisté energie a palivové články jako účinné konvertory energie jsou technologie, jež otevírají cestu k čistým systémům snižujícím emise, posilujícím bezpečnost dodávek energie a stimulujícím hospodářství. Jsou využitelné i v řadě strategických odvětví, jako je výroba elektrické energie a pozemní doprava, a předpokládá se, že mohou přispět k dosažení dlouhodobých cílů EU v oblasti energetiky a klimatu.
9. Evropská komise podporuje výzkum a vývoj technologií palivových článků a vodíku na úrovni EU od prvních rámcových programů (RP), přičemž úroveň financování s postupem času roste (např. 145 mil. EUR v 5. RP a 315 mil. EUR v 6. RP).
10. V roce 2008 byl nařízením Rady (ES) č. 521/2008 založen společný podnik pro palivové články a vodík (dále jen „společný podnik FCH“), zřízený na období do 31. prosince 2017 jako partnerství veřejného a soukromého sektoru a spolufinancovaný rovným dílem oběma zakládajícími členy, Evropskou komisí a průmyslovým uskupením pro FCH. Krátce po založení společného podniku FCH se členem stalo také výzkumné uskupení. Maximální příspěvek EU na činnost společného podniku činí 470 mil. EUR.
11. Návrh programu Horizont 2020 předložený Komisí předpokládá činnosti na podporu technologií FCH v rámci společenských výzev „Bezpečná, čistá a účinná energie“ a „Inteligentní, ekologická a integrovaná doprava“.
12. Odvětví FCH je sice malé, ale má strategický význam vzhledem ke svému možnému řetězovému účinku, např. na evropský automobilový průmysl. Odhaduje se, že do roku 2040–2050 bude palivové články používat 10–15 % všech automobilů vyráběných v Evropě. Pokud se Evropa nestane konkurenceschopným poskytovatelem technologií FCH, povede to k významné ztrátě pracovních míst v evropském automobilovém průmyslu.
13. Je nezbytné překonat určité technologické problémy a problémy spojené s náklady. I přes pokrok dosažený v posledních letech nebylo u většiny aplikací dosud dosaženo úrovně výkonnosti, spolehlivosti a nákladů nezbytné pro rozsáhlé zavedení do praxe a do roku 2020 bude třeba v oblasti výzkumu a vývoje vyvíjet trvalé úsilí na to, aby tato řešení dokázala konkurovat stávajícím technologiím.
14. Základními problémovými faktory jsou selhání trhu z hlediska prvních účastníků, neoptimální zajištění pákového efektu dostupných finančních prostředků, roztržičnost a chybějící kritický objem.

- *Selhání trhu.* Masivnímu zavedení palivových článků a jejich uvedení na trh brání hlavně 1) vysoké náklady palivových článků a 2) chybějící infrastruktura pro distribuci vodíku. Pro každého aktéra je obtížné z tohoto začarovaného kruhu vystoupit a učinit první krok. Navíc společenský a environmentální přínos, který by z těchto technologií vzešel, nelze v krátkém čase „internalizovat“ a zpeněžit. Tyto výzvy nebude možné překonat pouze působením tržních sil nebo rozptýlenými iniciativami veřejného a soukromého sektoru.
 - *Potřeba zajištění pákového efektu dostupných finančních prostředků.* Rozsah průmyslového výzkumu nezbytného pro vývoj technologií FCH v období 2014–2020 přesahuje možnosti jednotlivých podniků nebo členských států z hlediska finančních závazků a potřebné výzkumné kapacity.
 - *Roztříštěnost a chybějící kritický objem.* Odvětví je rozptýleno do různých zemí, různých oblastí činnosti (energetika, doprava) a mezi různé subjekty. To omezuje výměnu a sdružování znalostí a zkušeností. Nezbytná je koordinace činností různých zúčastněných stran v oblasti FCH na úrovni EU.
15. Stávající společný podnik FCH vytvořil významné portfolio projektů strategického významu. Některé první aplikace, jako jsou vysokozdvizné vozíky a malé záložní energetické zdroje, se již podařilo uvést na trh. K významnému pokroku došlo v energetických i v dopravních aplikacích. To také podnítilo průmysl, členské státy a výzkumnou komunitu, aby uvolnily více vlastních zdrojů. Účast průmyslu a malých a středních podniků je stabilní a podstatně vyšší než v 7. RP.
16. Průběžné hodnocení dokončené s pomocí nezávislých odborníků v roce 2011 dospělo k závěru, že metodou společného podniku se celkově daří podporovat součinnost veřejného a soukromého sektoru v oblasti vývoje a demonstrace technologií a zajišťovat pro oblast výzkumu a vývoje stabilitu. Celkové technické cíle společného podniku FCH byly shledány ambiciózními a konkurenceschopnými.

3. CÍLE

17. Obecným cílem společného podniku FCH 2 pro období 2014–2024 je vytvořit silné, udržitelné a celosvětově konkurenceschopné odvětví palivových článků a vodíku v Unii. To umožní podpořit politiky EU v oblasti udržitelné energie a dopravy, změny klimatu, životního prostředí a konkurenceschopnosti průmyslu, jež jsou zakotveny ve strategii Evropa 2020 pro růst, a napomůže k dosažení zastřešujícího cíle EU, kterým je inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.
18. Výše uvedený obecný cíle je tudíž obsažen v těchto specifických a operačních cílech, které je třeba splnit do roku 2020:

Specifické cíle

- snížit náklady na výrobu systémů palivových článků používaných v dopravních aplikacích a současně zvýšit jejich životnost na úroveň schopnou konkurovat konvenčním technologiím,
- zvýšit elektrickou účinnost a trvanlivost různých palivových článků používaných k výrobě elektřiny a současně snížit náklady na úroveň schopnou konkurovat konvenčním technologiím,

- zvýšit energetickou účinnost výroby vodíku elektrolýzou vody a současně snížit kapitálové náklady tak, aby kombinace vodíku se systémem palivových článků byla schopna konkurovat alternativám dostupným na trhu, a
- prokázat ve velkém měřítku proveditelnost využití vodíku k podpoře začlenění obnovitelných zdrojů energie do energetických systémů, mimo jiné jeho využitím jako konkurenceschopného média pro ukládání elektrické energie vyráběné z obnovitelných zdrojů energie.

Operační cíle

- zajistit pákový efekt soukromých a veřejných investic (včetně investic členských států) do výzkumu, vývoje a inovací v oblasti technologií FCH, jejichž hodnota dosahuje alespoň dvojnásobku výše příspěvku EU,
- udržet míru zapojení malých a středních podniků do příslušných činností na současných 25 %, a pokud možno tuto míru zvýšit,
- využít v členských státech a regionech – zejména těch, které jsou příjemci prostředků ze strukturálních fondů EU – potenciál excelence a inovací v oblasti technologií FCH tím, že zastřeší demonstrační projekty v oblasti FCH,
- zajistit účinné provádění programu v oblasti FCH, zejména podstatným zkrácením doby od přihlášení do udělení grantu a doby do obdržení plateb.

4. ZVAŽOVANÉ MOŽNOSTI POLITIKY

19. V tomto posouzení dopadů jsou probrány čtyři možnosti politiky, jak organizovat výzkum a inovace v oblasti palivových článků a vodíku v příštím programovém období 2014–2020. Možnost „žádné opatření na úrovni EU“, která předpokládá zastavení veřejného financování výzkumu na evropské úrovni, je vyloučena; výzkum v oblasti palivových článků a vodíku je zahrnut do Horizontu 2020 – rámcového programu pro výzkum a inovace jako součást úsilí o vývoj klíčových technologií pro udržitelné energetické a dopravní systémy. Čtyři možnosti politiky (MP) jsou:

- MP1: Partnerství veřejného a soukromého sektoru pro palivové články a vodík v současné podobě (společný podnik) v rámci programu Horizont 2020 (bez opatření)

Scénář bez opatření počítá s tím, že společné podniky budou v rámci programu Horizont 2020 nadále existovat v podobě, již v současnosti mají v sedmém rámcovém programu, tj. že si ponechají svůj současný soubor cílů a svá stávající prováděcí ujednání (řízení, finanční pravidla, pravidla financování atd.).

- MP2: Využít projekty kooperativního výzkumu v rámcovém programu EU Horizont 2020, a tudíž neprodlužovat stávající společný podnik FCH

Výzkum a vývoj by byl prováděn prostřednictvím standardních režimů financování v rámcovém programu EU a odděleně prostřednictvím celostátních a regionálních programů. Byl by znovu zaveden postup projednávání ve výborech. Veřejná podpora EU by závisela na ročních nebo dvouletých rozpočtech a pracovních programech a nebyla by zaručena. Průmyslové a výzkumné subjekty by již neměly rozhodující slovo při stanovování priorit a lhůt programů.

- MP3: Provádět program Horizont 2020 v oblasti technologie palivových článků a vodíku prostřednictvím smluvního partnerství veřejného a soukromého sektoru

Ve smluvním partnerství veřejného a soukromého sektoru by projekty řídily útvary Komise nebo výkonná agentura v rámci navazujících pracovních programů. Evropská komise a příslušné zúčastněné strany by podepsaly smluvní ujednání o partnerství veřejného a soukromého sektoru. Zúčastněné strany z oblasti průmyslu a výzkumu by byly požádány o formální poradenství ohledně rozsahu a cílů programu, ale nepodílely by se na rozhodování. Nemohla by být zaručena stálá, stabilní úroveň veřejné podpory EU pro technologie FCH, neboť o rozpočtu by se rozhodovalo každoročně, a to i v případě, že by byl stanoven celkový rozpočet na období 2014–2020.

- MP4: Partnerství veřejného a soukromého sektoru v oblasti palivových článků a vodíku prostřednictvím modernizovaného společného podniku přizpůsobeného programu Horizont 2020

„Modernizovaný společný podnik“ by umožnil přenastavit cíle a činnosti společného podniku FCH tak, že by program postavil na dvou hlavních pilířích inovací, zabývajících se energetickými a dopravními systémy, a na jednom souboru průřezových výzkumných činností. To by umožnilo položit větší důraz na energetické aplikace, zejména na využití vodíku jako média pro ukládání elektrické energie z obnovitelných zdrojů, na vodíkovou infrastrukturu a různé činnosti podporující uvádění na trh. Umožnilo by to také klást větší důraz na demonstrace ve velkém měřítku.

„Modernizovaný společný podnik“ se opírá o nabyté zkušenosti a získané poznatky a díky zjednodušení administrativy, finančních postupů a pravidel účasti dále zlepšuje koncepci a zvyšuje vhodnost tohoto nástroje s ohledem na nové výzvy obsažené v programu Horizont 2020. Umožňovala by též posilovat koordinaci s členskými státy a spolupráci s regiony.

5. SROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH MOŽNOSTÍ POLITIKY A URČENÍ UPŘEDNOSTŇOVANÉ MOŽNOSTI

20. Jelikož možnost MP4 je jedinou možností, která podporuje činnosti spojené s uváděním na trh, je nejvhodnějším kandidátem na získání další podpory pro zaváděcí akce ze strany průmyslu a dalších zúčastněných stran. Zajišťuje stabilní kritický objem v celém hodnotovém řetězci v oblasti FCH, včetně infrastruktury a dodavatelů vodíku, což usnadňuje souběžně pokrýt vývoj technologie a infrastruktury, a tím se vymanit ze začarovaného kruhu.
21. Možnosti založené na společném podniku (MP1 a MP4) nejúčinněji řeší základní problémové faktory, tj. zmírňují selhání trhu, umožňují pákový efekt dostupných finančních prostředků a zajišťují kritický objem. Zaprvé, sdílená správa za účasti průmyslu, výzkumné komunity a Evropské komise umožňuje úzkou koordinaci programu výzkumu a vývoje a stanovení jeho priorit, což pomáhá vytvářet správné produkty, aplikace a normy. Zadruhé, dlouhodobý rozpočtový plán a plán činnosti zajišťuje stabilitu a přirozeně nutí průmysl, členské státy a výzkumnou komunitu k uvolnění většího objemu vlastních zdrojů. Soukromý sektor zapojený do stávajícího společného podniku předpokládá, že v programovém období 2014–2020 uskuteční další investici v přibližné výši 4 mld. EUR. Zatřetí, členové uskupení kolem

společného podniku FCH tvoří jádro subjektů, jež v tomto odvětví v Evropě působí. To představuje kritický objem – ohnisko, ze kterého lze utvářet koalice a které může vystupovat silně a jednotně.

22. Srovnání různých možností politiky vede k závěru, že nejúčinnější možností z hlediska řešení základních problémových faktorů a dosažení stanovených cílů je možnost MP4. Do možnosti MP4 (modernizovaný společný podnik) by rovněž bylo možné začlenit doporučení obsažená v průběžném hodnocení společného podniku FCH.
23. Tento závěr má silnou podporu zúčastněných stran. Průzkum u zúčastněných stran ukazuje, že 93 % příjemců je pro pokračování společného podniku. Zejména reakce ze strany průmyslového uskupení naznačují, že modernizovaný společný podnik (MP4) má podle jejich názoru nejsilnější dopad. Potvrzují to i výsledky veřejné konzultace, které ukazují, že většina respondentů se vyslovuje pro pokračování společného podniku v modernizované podobě, tj. pro možnost MP4.

6. PROVÁDĚNÍ, ROZPOČET A ŘÍZENÍ

24. Program výzkumu a inovací společného podniku FCH 2 na období 2014–2020 je postaven na dvou hlavních pilířích inovací, zabývajících se energetickými a dopravními systémy, a na jednom souboru průřezových výzkumných činností. Tyto dva pilíře inovací se v jedné oblasti navzájem překrývají (integrované energetické a dopravní systémy). Modernizovaný společný podnik bude klást větší důraz na energetické aplikace (zejména na využití vodíku pro ukládání elektrické energie z obnovitelných zdrojů) a na činnosti podporující uvádění na trh. Zvýší rovněž podíl demonstrací.
25. Maximální navržený příspěvek EU na společný podnik FCH 2 činí 700 mil. EUR. Tato částka byla stanovena s cílem splnit specifické a operační cíle uvedené v posouzení dopadů. Navrhovaný rozpočet je vyšší než částka 470 milionů EUR vyčleněná pro stávající společný podnik. V tomto nárůstu se odráží skutečnost, že v modernizovaném společném podniku dojde k přenastavení priorit, což s sebou nese i nové zaměření rozpočtu. Soukromé financování ve společném podniku FCH 2 se uskuteční v rámci i mimo rámec výzev k předkládání návrhů.
26. V souladu se stávající strukturou provádí program společného podniku FCH 2 programová kancelář pod dozorem správní rady společného podniku FCH 2. Správní radu tvoří zástupci průmyslového uskupení (šest míst), Evropské komise (tři místa) a výzkumného uskupení (jedno místo). Správní rada zanáší cíle společného podniku do víceletého prováděcího plánu a ročních prováděcích plánů.
27. Komise bude provádět závěrečné hodnocení společného podniku FCH i jeho hodnocení v polovině období s pomocí nezávislých odborníků. Výkonnost společného podniku bude sledována na základě klíčových ukazatelů výkonnosti stanovených v souladu s jeho specifickými cíli.